

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИВАБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Резюме. Проаналізовано сутність інвестиційних процесів приватних підприємств.

The summary. The article is devoted the analysis of essence of investment processes of private enterprises.

Ключові слова: інвестиції, фінансові ресурси, інвестиційна привабливість, фактори виробництва.

Постановка проблеми полягає у підвищенні ефективності інвестиційного процесу та скорочення його продовження, що є одним із основних завдань на сучасному етапі трансформації економіки України до ринкових відносин і виходу з кризового стану. Існуючий на цей час інвестиційний ринок України характеризується недостатністю фінансових ресурсів і недостатньою кількістю методів фінансування інвестицій приватних підприємств. Тому вивчення, використання та розроблення нових методів формування інвестиційної привабливості є важливим напрямком розвитку інвестиційного ринку і структурної перебудови пріоритетних галузей економіки й економіки України в цілому.

Розповсюдження в Україні системи відносин, притаманних ринковій економіці, децентралізація управління інвестиційними процесами в країні поставили перед керівниками усіх рівнів і секторів економіки завдання формування привабливих інвестицій, завдання пошуку мобілізації та ефективного використання інвестиційних ресурсів, залучення, що є інвестиційним потенціалом у процесі економічного і суспільного розвитку, більшість з яких по суті реалізуються як інвестиційні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку інвестицій багато сучасних вітчизняних та іноземних науковців приділяють значну увагу згаданим вище проблемам. Такими дослідниками є Гуткевич С.О., Брінберг Б.М., Ткаченко А.М., Удалих О.А., Уильям Ф. Шарп, Гордон Дж. Александер, Лоренс Дж. Гитман, Майкл Д. Джонк, Джефри В. Бейли та інші. Проте їх думки часто розходяться аж до протилежностей.

Постановка завдання. Таким чином, постає додаткове завдання проведення аналізу наукових джерел і випробування максимально узагальнюючих підходів до розуміння процесів інвестування.

Метою цієї статті є розкриття сутності інвестиційних процесів приватних підприємств.

Насамперед, розглянемо й проаналізуємо формування привабливих інвестицій. Для формування ефективного інвестиційного клімату на приватному підприємстві і в галузі в цілому, для залучення капіталовкладень у необхідних об'ємах, проаналізуємо механізм ефективного інвестиційного регулювання. Основою положенню передумовою економічного зростання є забезпечення ефективності інвестицій приватних підприємств.

З огляду на це, одним з найважливіших завдань стимулювання економічного зростання на приватному підприємстві є формування цілісної теорії управління економічною системою приватного підприємства з урахуванням зміни чинників і умов її функціонування, зумовлених кардинальною зміною чинників і умов її функціонування, кардинальною зміною стосунків власності, а також створення форм і методів, заснованих на нових принципах управління власністю, що забезпечують підвищення ефективності механізму розвитку приватного підприємства [1, с. 12].

Отже, проблеми маркетингу приватного підприємства вирішуються безпосередньо на місцях їх виробництва і вжитку. Тому ефективність збутової діяльності приватного підприємства інвестора залежить не лише від переваги технологічних та експлуатаційних характеристик підприємства, а ще й від економії витрат [2, с. 34–35].

Слід зазначити, що в даний час на приватному підприємстві накопичено певний досвід формування привабливості інвестиційної діяльності за рахунок скорочення термінів процесу. Водночас маємо ряд тенденцій гальмування намічених позитивних явищ в економіці України, пов'язаних з традиційним підходом, відсутність цільової орієнтації на скорочення тривалості інвестиційного процесу розрізненості заходів за функціями учасників створення об'єкта, слабе місце сумісництва етапів і елементів інвестиційного процесу, нетрадиційність рішень, що приймаються.

Саме розповсюдження в Україні системи відносин, присутніх ринкової економіці, децентралізація управління інвестиційними процесами в країні поставило важливе завдання пошуку, мобілізації та ефективності використання інвестиційних ресурсів, залучення, що є інвестиційним потенціалом до процесу економічного та суспільного розвитку, більшість з яких реалізуються як інвестиційні проекти [3, с. 32–37].

Ґрунтуючись на результатах досліджень і вивчаючи причинно-наслідкові зв'язки, можна висунути таку робочу гіпотезу: підвищення інвестиційної привабливості галузевої промисловості в результаті прискореного створення промислових комплексів можна досягти розробленням принципів і передумов, а також обґрунтуванням раціональної структури етапів інвестиційного процесу з урахуванням взаємодії його елементів. При цьому теоретичними передумовами повинні бути:

- формування цілісної системи інвестиційного процесу створення об'єктів, яке ґрунтується на єдності мети, завдань і її структурі;

- створення системи у будь-який момент часу, що може бути оцінено через сукупність елементів і способів їх об'єднання гнучкими зв'язками;

- динаміка підвищення привабливості інвестицій за рахунок скорочення тривалості інвестиційного процесу, яка залежить від функцій учасників [4, с. 324].

Реалізацію робочої гіпотези з формування привабливих інвестицій можна забезпечити здійсненням таких заходів:

- теоретичним обґрунтуванням принципів побудови та оцінювання динаміки стану системи прискореного створення приватних підприємств;

- виявленням закономірностей взаємодії елементів інвестиційного процесу та їх впливом на приватне підприємство;

- встановленням нових залежностей параметрів приватних підприємства, характеристик і галузей специфіки й розроблення на їх основі методів випереджаючого засвоєння технологій;

- розробленням положень і загальної структурної моделі прискореним створенням програми, яка забезпечує випередження окремих етапів інвестиційного процесу;

- створенням комплексу гнучких знакових моделей, які імітують поведінку різноманітних елементів інвестиційних процесів залежно від мікро- та макроумов, що змінюються.

Підприємства здійснюють свої реальні інвестиції в різноманітних формах, основними з яких є (див. рис.1).

Перша форма – придбання цілісних майнових комплексів. Воно являє собою інвестиційну операцію приватних підприємств, що забезпечує галузеву, товарну чи регіональну диверсифікованість їхньої діяльності. Ця форма реальних інвестицій забезпечує звичайно "ефект синергізму", що полягає в зростанні сукупної ринкової вартості активів підприємств (у порівнянні з їхньою балансовою вартістю) за рахунок можливостей ефективнішого використання їх загальних фінансових ресурсів, взаємодоповнення технологій і номенклатури продукції, що випускається, можливостей зниження рівня операційних витрат спільного використання збутової мережі на різних регіональних ринках та інших аналогічних факторах [5, с. 56].

Рис. 1. Форми реального інвестування

Друга форма – нове будівництво. Воно являє собою інвестиційну операцію, пов’язану з будівництвом нового об’єкта із закінченим технологічним циклом за індивідуально розробленим чи типовим проектом на територіях, що спеціально відводяться. До нового будівництва приватне підприємство вдається при кардинальному збільшенні обсягів своєї операційної діяльності в майбутньому періоді, його галузевої, товарної чи регіональної диверсифікованості.

Третя форма – реконструкція. Це – інвестиційна операція, пов’язана з істотним перетворенням усього виробничого процесу на основі сучасних науково-технічних досягнень. Її здійснюють у відповідності з комплексним планом реконструкції приватного підприємства з метою радикального збільшення його виробничого потенціалу, істотного підвищення якості продукції, що випускається, впровадження ресурсозберігаючих технологій та ін.

Четверта форма – модернізація. Вона являє собою інвестиційну операцію, пов’язану з удосконалюванням і приведенням активної частини виробничих основних засобів у стан, що відповідає сучасному рівню здійснення технологічних процесів, шляхом конструктивних змін основного парку машин, механізмів і устаткування, які використовує приватне підприємство у процесі операційної діяльності.

П’ята форма – відновлення окремих видів устаткування. Це – інвестиційна операція, пов’язана з заміною (у зв’язку з фізичним зносом) чи доповненням (у зв’язку зі зростанням обсягів діяльності або необхідністю підвищення продуктивності праці) наявного парку устаткування окремими новими їхніми видами, що не змінюють загальної схеми здійснення технологічного процесу.

Шоста форма – інноваційне інвестування в нематеріальні активи. Інвестиційна операція, спрямована на використання в операційному й іншому видах діяльності приватного підприємства нових наукових і технологічних знань з метою досягнення комерційного успіху. Здійснюється у двох формах: шляхом придбання готової науково-технічної продукції й інших прав; шляхом розроблення нової науково-технічної продукції.

Сьома форма – інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів. Інвестиційна операція, спрямована на розширення обсягу використовуваних операційних оборотних активів підприємства, що забезпечує тим самим необхідну пропорційність (збалансованість) у розвитку необоротних і оборотних операційних активів у результаті здійснення інвестиційної діяльності.

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що перераховані вище форми реального інвестування можуть бути зведені до трьох основних його напрямків: капітального інвестування або капітального вкладення (перші п'ять форм); інноваційного інвестування (шоста форма) й інвестування приросту оборотних активів (сьома форма).

Вибір конкретних форм реального інвестування підприємства визначається завданнями галузевої, товарної і регіональної диверсифікованості його діяльності (спрямованими на розширення обсягу операційного доходу), можливостями впровадження нових ресурсо- і працезберігаючих технологій (спрямованими на зниження рівня операційних витрат), а також потенціалом формування інвестиційних ресурсів (грошових та інших активів, привабливих для здійснення вкладень в об'єкти реального інвестування) [6, с. 127]. Специфічний характер реального інвестування і його форм визначає особливості його здійснення на підприємствах.

Інвестиційний процес створення об'єктів слід розглядати як складну динамічну систему. При вирішенні проблеми привабливості інвестицій основним є форматизація механізму оцінювання інвестиційних проектів. Залежно від того, яким чином співставляються показники методів оцінювання інвестиційних проектів, їх можна поділити на дві групи:

- прості методи оцінювання;
- методи, засновані на дисконтуванні.

Перша група складається з широко відомих методів розрахунку середньої норми прибутку на інвестиції і терміну окупності. Методи розрахунку середнього прибутку на інвестиції базуються на визначенні відносин середньорічного прибутку після оподаткування і середньої величини інвестицій у проект. Основні переваги методу – простота розрахунків і доступність необхідної інформації. Серед спрощених методів оцінювання привабливості інвестицій має місце метод окупності. Визначається як час, необхідний для того, щоб доходи від інвестиційного проекту дорівнювали вихідній сумі інвестицій у даний проект. Цей метод не враховує прибутки, що виникають після терміну окупності, величину і напрямок грошових потоків протягом періоду окупності. Основний недолік методу – він не надає можливість виміряти рентабельність. Проте в деяких випадках цей метод може служити підставою для ухвалення рішення, наприклад, у разі здійснення венчурних інвестицій, коли швидший термін окупності означає менший ризик або коли необхідно прискорити термін окупності інвестицій.

На сьогодні при виборі привабливих інвестицій не існує єдиної думки про те, які надходження слід включати в розрахунок грошових потоків. Провідні економісти рекомендують виключати з суми доходів амортизаційні відрахування. Інші, навпаки пропонують включити амортизаційні відрахування, що не лише накладаються на ліквідаційну вартість устаткування або частину оборотних коштів, які можуть утворитися після закінчення періоду реалізації проекту [7, с. 422].

Стратегічно важливим завданням формування організаційно-економічного механізму інвестування у приватних підприємствах є здійснення удосконаленої інвестиційної політики в галузі, яка повинна стати одним із найголовніших чинників виходу з економічної кризи.

Невід'ємною складовою інвестиційного розширення є постійне залучення нових ефективних факторів виробництва. При цьому конкурентоспроможність капіталу у багатьох аспектах ґрунтується на готовності й спроможності країни до впровадження інвестиційних ресурсів у приватні підприємства [8, с. 177–180].

Світовий досвід показує, що сучасний інвестиційний комплекс повинен бути багатогалузевою, високотехнологічною й конкурентоспроможною системою, яка б забезпечувала зміцнення економічної незалежності та національної безпеки країни, гідний рівень життя народу й інтеграцію економіки у світовий ринок на рівноправних умовах [9, с. 13–22].

У процесі розроблення інвестиційного проекту часто виникає питання про вибір найкращого методу дисконтування (чистої поточної вартості або внутрішньої норми прибутку) для оцінювання привабливості інвестицій. Зазвичай це не має значення, протиріччя можуть виникнути лише при виборі кількох взаємовиключних проектів, коли здійснення одного з інвестиційних проектів робить неможливим здобуття грошових доходів від інших інвестицій [10, с. 18–25].

З огляду на викладене вище стає очевидним, що на сучасному етапі вкрай актуальними стають розрелення в галузі інноваційної сприйнятливості та спроможності приватних

підприємств, які приведуть до підвищення ефективності інноваційної діяльності завдяки інвестиційним ресурсам.

Важливим є і той факт, що підвищення ефективності інноваційної діяльності приватних підприємств до рівня, якого вимагають ринкові відносини, значною мірою залежить від обраної стратегії управління в сучасних умовах підвищеної ризикованості фінансових ринків та зростання загального рівня ризикованості найефективнішого ведення стратегії скоординованого (інтегрованого) управління реальними інноваційними проектами приватних підприємств. При опрацюванні стратегічних напрямів інноваційної діяльності приватних підприємств у світовій практиці цю стратегію розглядають як єдиний раціональний підхід до управління фінансами підприємств, спроможний забезпечити їх виживання у висококонкурентному ринковому середовищі. В межах інтегрованої стратегії формується найбільш загальний, глобальний підхід до управління, який потребує координації різноманітних специфічних функцій, спрямованих на досягнення поставлених приватним підприємством інноваційних цілей.

Сучасний підхід до вимірювання ефективності інноваційної діяльності підприємств пов'язаний зі спробою оцінити її через показники виходу системи. Він ґрунтується на ототожненні здійснення інноваційної діяльності з готовністю системи до реалізації інноваційного потенціалу [11, с. 68–71]. При застосуванні цього підходу більша увага приділяється аналізу інноваційних характеристик системи, взаємозв'язку її параметрів.

Наукове обґрунтування такого підходу має велике значення щодо добору найефективніших шляхів реалізації величини інноваційного потенціалу, які більшою мірою залежать не від «валових» характеристик ресурсів, а від їх суто «інноваційних» компонент.

Сформувати механізм ефективної реалізації інноваційного потенціалу підприємств можна лише за наявності комплексного підходу до процесу створення й оновлення виробництва. Такий підхід є сутністю інноваційного циклу. Його найважливішою рисою є тісний зв'язок з науково-технічними прогресом. Створювані внаслідок реалізації інноваційного потенціалу основні фонди є носіями нової техніки й технології, які, у свою чергу, є каталізаторами нової хвилі науково-технічного прогресу. Тому реалізація інноваційного потенціалу досягає найвищої ефективності тоді, коли реалізація капітальних інвестицій і створення основних фондів збігаються з періодом створення та впровадження нової техніки та технології [12, с. 145–147].

Висновки. При виборі привабливості інвестицій жоден із методів не є універсальним, будь-який з них має свої переваги й недоліки. Тому у кожному конкретному випадку при оцінюванні привабливості інвестиційних проектів доцільно використовувати сукупність різних методів оцінювання. На попередніх стадіях розроблення для здобуття початкових відомостей про привабливість інвестицій для реалізації проектів можливе використання методів, що не передбачають дисконтування.

При оцінюванні привабливості інвестицій метод чистої поточної вартості має ряд переваг у порівнянні з методом внутрішньої норми прибутку: він враховує масштаб інвестування, використовується як критерій вартості засобів необхідних норм прибутку, дозволяє приймати привабливі інвестиційні рішення за наявності внутрішніх норм прибутку.

Серед додаткових чинників, які можуть вплинути на результати оцінювання привабливості інвестиційних проектів, особливо слід зазначити амортизацію, ліквідаційну вартість, потребу в оборотному капіталі і податки. Ці чинники слід враховувати в процесі вибору привабливості. Крім того, необхідно враховувати інфляцію і ризики. Для цих цілей розроблені різні методики, що передбачають коригування на індекс інфляції і ризик коефіцієнта дисконтування або майбутніх грошових надходжень.

Таким чином, прийняття рішення інвестиційної привабливості ускладнюється різними факторами. Існуючі методики оцінювання привабливості інвестицій до певної міри допомагають приймати інвестиційні рішення. Але необхідно враховувати той факт, що кожен з методів має свою сферу застосування. Тому критерії привабливості інвестицій необхідно вибирати залежно від конкретної ситуації і поставлених цілей приватного підприємства.

Використана література

1. Маркетинг: учебник / А.Н. Романов, Ю.Ю. Корлюгов, С.А.Красильников / под ред. А.Н. Романова. – М.: Банки и биржи, ЮНТИТИ, 1996. – 560 с.
2. Завлин П.Н. Оценка эффективности инноваций / П. Н. Завлин, А. В. Васильев. – СПб.: Стройиздат, 1999. – 211 с.
3. Пила В. Про перспективи соціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні / В. Пила, О. Чмир, Ю.І. Загородній. – Економіка України. – 2002 – №4. – С. 32–37.
4. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия: [пер. с англ.] – СПб.: Питер, 1999. - 416 с.
5. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы, измерения, пути снижения: учебное пособие / В.М. Гранатуров. – М.: Дело и Сервис, 1999. – 112 с.
6. Липсиц Л.В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа: учебно-методическое пособие. / Л.В. Липсиц, В.В. Коссов. – М.: БЕК, 1996. – 304 с.
7. Ковалев В.В. Финансовый анализ / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 1995.- 432 с.
8. Чорний Р. В. До питання залучення інвестиційних ресурсів в АПК України / Руслан Чорний // Галицький економічний вісник. – 2009. – №8 – С. 177–180.
9. Арсенюк А. Ценовая головоломка // Зеркало недели. – 2002 – №41. – С. 13–22.
10. Кораблин С. Инфляция и экономический рост // Зеркало недели. – 2003 – №10. – С. 18–25.
11. Кульвев П.А. Проблемы экономической зффективности использования научно-технического потенциала / П.А. Кульвев. – Вильнюс, 1978. – 192 с.
12. Федоренко В.Т. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник / В.Т. Федоренко. – К., 1999. – 184 с.